

יורד הוא דוחה בכחו את המים ארבע אמות] **ואסיר!**

ומשנינן: על טלטול בכחו בכרמלית — לא גזרו (158).

אמר אביי ואיתימא רב יהודה: טיט שעל גבי רגלו (159) — מקנחו בקרקע (160), ואין מקנחו בכותל.

אמר רבא: מאי טעמא בכותל לא יקנה

לדעת האוסר? משום דמיהוי כבונה ומחזק את הכותל בכך, הא ודאי שאין בונים כך בכל בנין רגיל, והרי כבנין חקלאה [בנין החקלאים החלש] הוא שכך היא הדרך לחזק אותו בכך! (161)

אלא אמר רבא: ההיפך, מקנחו בכותל כי אין לחוש, ואין מקנחו בקרקע, כי יש לחוש דילמא כשיהיה עסוק לקנח רגלו ישכח את השבת (162) ואתי לאשוויי גומות.

רוב האחרונים, וכן פסק המשנה ברורה [ש"ב ס"ק כ"ו] ועיין שם בביאור הלכה ד"ה או על מנעלו.

160. לדעת רבינו פרץ, מדובר כאן בטיט לח, אבל בטיט יבש יש לאסור משום טוחן. וכן לקמן בגמרא כשהתירו מה שהתירו בטיט שעל גבי בגדו — מדובר בטיט לח דוקא. השלחן ערוך [ש"ב ס"ז] הביא דעה זו בשם "יש מפרשים".

הגאון ר' עקיבא איגר שם כתב, שיש לדון בזה, משום שההלכה היא שאין טחינה אחר טחינה.

161. הב"ח [סי' ש"ב ד"ה טיט שעל רגלו] הקשה, מהי קושיית רבא "האי בנין חקלאה הוא", הרי מכל מקום יש לאסור מדרבנן, משום שזה דומה לבנין!

אמנם בארנו את הגמרא לפי הריטב"א שהודפס בדורנו, והוא מפרש שקושיית רבא היא שכיון שאין הדרך לבנות כך, אין המקנח נראה כבונה ובזה סרה קושיית הב"ח.

162. תוספות [ד"ה דילמא] מבארים, שאין לפרש שהחשש הוא שמא ישוה גומות בלי כוונה, שהרי רבא סובר כרבי שמעון שדבר שאינו מתכוין מותר.

158. כלל זה, שלא גזרו בכרמלית על "כחו" נאמר בגמרא גם בפרק הזורק [לעיל ק' ב] לגבי אדם שנמצא בספינה — שהיא רשות היחיד שמתור לו לשפוך שופכין על דופן הספינה, אף שהם נשפכים לים, שהוא כרמלית.

והקשו התוספות שם [ד"ה כחו] מהגמרא בעירובין [פ"ח א] ששם אסרו לשפוך מים מגזוזטרא שהיא למעלה מהמים, אף על פי שהמים נשפכים לרשות היחיד ומשם הם זורמים לכרמלית!

ועונים התוספות, שבגזוזטרא החמירו, מפני שלפעמים היא נמצאת ליד רשות הרבים, אבל בספינה המהלכת בים לא גזרו.

לדעת הריטב"א, אין פירוש "לא גזרו" שאין איסור כלל בדבר הזה, אלא שרבנן הקלו בזה במקום הצורך, כגון בספינה, או ברוחץ בנהר, שאי אפשר לאדם להמנע מטלטול המים על ידי כחו.

159. לדעת הב"ח [ש"ב ד"ה טיט שעל רגלו] יש לחלק בין טיט שעל גבי רגלו לטיט שעל גבי מנעלו, ולפי מסקנת הגמרא לקמן שאסור לגרר בסכין טיט שעל גבי מנעלו, משום ממחק, אסור אף לקנחו בקרקע או בכותל מטעם זה.

לדעת הבית יוסף [ש"ב ד"ה טיט שעל רגלו] אין איסור לקנח בכותל או בקרקע משום ממחק, כי אף אם ימחק אין זה "פסיק רישא". וכן דעת